

PM 2003 RIII (Dnr 321-1706/1997)

Kolonilotter till de boende i miljonprogramsområden för att uppnå attraktivare bostadsområden

Skrivelse av Margareta Olofsson (v)

Borgarrädsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande
Skrivelsen av Margareta Olofsson (v) anses besvarad med vad
föredragande borgarråd anför i denna promemoria.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Skrivelsens innehåll

Margareta Olofsson (v) framhåller i sin skrivelse (17/2 1997), *bilaga 2*, att genomströmningen av boende i Stockholms miljonprogramsområden är stor. Detta blir ett problem eftersom området inte blir stabilt eller tryggt.

Försök i Danmark med kolonilotter till de boende i områden med stor genomströmning uppges ha medfört ökad attraktivitet och att folk valt att bo kvar. I Stockholm anser motionären att kolonilotterna är alldeles för få. I stort sett alla borde kunna få en kolonilott. T.ex. kunde varje lägenhet vara sammankopplad med en kolonilott. Detta anses bli viktigt både i kampen mot segregation och i agenda 21-arbetet.

Margareta Olofsson föreslår att kommunstyrelsen uppdrar åt berörda nämnder att genomföra ett försök med kolonilotter i syfte att öka stabiliteten och attraktiviteten i de så kallade miljonprogramsområdena.

Remisser

Skrivelsen remitterades för synpunkter till stadsledningskontoret (SLK), gatu- och fastighetsnämnden (GFN), stadsbyggnadsnämnden (SbN) samt till stadsdelsnämnderna i Skärholmen och Kista. SLK har även fått i uppgift att sammanställa remissvaren från nämnderna.

SLK håller med om att kolonilotterna i Stockholm bygger på en gammal tradition som har betydande miljö- och grannskapsvärden samt utgör ett värdefullt komplement till boendet. Stadsdelsnämnderna har ansvaret för verksamheten medan markägarrollen ligger på GFN. GFN hänvisar i sitt remissvar till tidigare uppdrag och pågående planeringsarbete för att åstadkomma nya kolonilottsområden.

SbN vill inte rekommendera någon storskalig satsning på kolonilotter med hänvisning till bristen på mark i söderort, men stöder tanken på försök i mindre skala med odlingar nära husen. I nordväst däremot är det god tillgång på mark medan efterfrågan är vikande och anstånden till bostadshusen är relativt långa. Skärholmens stadsdelsnämnd arbetar med att få fram fler koloni- och odlingslotter.

Med den redovisning som förebragts i ärendet och de åtgärder som vidtas och planeras med utgångspunkt från tidigare uppdrag torde inte erfordras några ytterligare initiativ. Det bör också observeras att ekonomiska ramar måste vara säkerställda innan fortsatt utbyggnad sker. GFN pekar på de mycket betydande kostnader som är förenade med kolonilottsområden. Odlingslotter är självfallet billigare och ger såväl naturupplevelse som erfarenhet av återvinning. Sociala grannskapskontakter genom odlingslotter stöder vidare den sociala strukturen inom bostadsområden.

Mina synpunkter

Koloniträdgårdar, odlingslotter m.m. innebär en möjlighet för människor som bor i storstaden att ägna sig åt odling och uteliv. Kolonilotter fungerar ofta så att människor från olika områden träffas. På det sättet ökar också den sociala gemenskapen och kontakt skapas mellan människor som inte annars naturligt träffar varandra. Odlingen bidrar också både kvantitativt och kvalitativt till hushållens mathållning.

En av Storstockholms koloniträdgårdars uppgifter är att ta särskild hänsyn till låginkomsttagare och barnfamiljer. Jag håller emellertid med Margareta Olofsson om att den sociala roll som koloniträdgårdarna spelar bör understrykas och förstärkas. Idag finns det ca 80 kolonilottsområden i staden och jag ser positivt på att antalet ökas. Senast invigdes ett nyanlagt koloniområde på Årstafältet. Däremot är det osäkert om det finns behov av en så storskalig satsning på fler kolonilotter som föreslås i skrivelsen. Både i Söderort och på Järvafältet finns idag lediga kolonilotter. Innan utbyggnad sker anser jag därför att man måste vara säker på att efterfrågan verkligen finns eller kommer att öka.

Eftersom det är stadsdelsnämnderna som ansvarar för kolonilottsfrågorna är det dessa som är bäst lämpade att bedöma behovet av kolonilotter. Kampen mot segregation och ojämlikhet i boendet pågår också på andra sätt i staden. Ett arbete pågår i de kommunala bostadsbolagen att rusta de så kallade miljonprogramsområdena, både vad gäller själva bostadshusen och hela områdets boendemiljö. För att lotterna ska bidra med social gemenskap och trygghet i bostadsområdet krävs att de ligger mycket nära bostadshusen. En variant kunde därför vara att fastighetsägaren angör mindre odlingsytor på gårdarna i direkt anslutning till bostadshusen.

En annan variant som det finns goda erfarenheter av är ”Grönskande levande gårdar”. Även om dessa projekt främst handlat om gårdar i stenstaden är grunden människors engagemang för sin närmiljö. Kraften är stor när människor tillsammans ges möjlighet att påverka och utveckla sin närmiljö. Den sociala gemenskapen och miljöengagemanget får man på köpet.

Jag föreslår kommunstyrelsen besluta följande

Skrivelsen av Margareta Olofsson (v) anses besvarad med vad föredragande borgarråd anför i denna promemoria.

Stockholm den 20 augusti 2003

ROGER MOGERT

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Koloniträdgårdar, odlingslotter och liknande har genom åren skapat grannskapsvärden och gemenskap som varit positiv för många människor. Det är också sant att odlingslotterna, för dem som använt sådana, utgjort ett uppskattat komplement till boendet. Det framgår dock av ärendet att efterfrågan på nya odlingslotter, särskilt i de så kallade miljonprogramsområdena, är tämligen låg. I exempelvis området kring Järvafältet kämpar man idag med att behålla befintliga odlare. Mot den bakgrunden ter det sig onekligen omotiverat att satsa på en storskalig utbyggnad av koloniträdgårdar och odlingslotter.

Det finns också anledning att i sammanhanget påpeka att integration och granngemenskap i de så kallade miljonprogramsområdena inte kan lösas med enbart koloniträdgårdar. Odlingslotterna har stor betydelse och värderas högt av de som använder dem, men utgör i sig inte en helhetslösning i kampen mot segregation och utanförskap.

ÄRENDET

Margareta Olofsson (v) framhåller i sin skrivelse (17/2 1997), bilaga 2, att genomströmningen av boende i Stockholms miljonprogramsområden är stor. Detta blir ett problem eftersom området inte blir stabilt eller tryggt.

Försök i Danmark med kolonilotter till de boende i områden med stor genomströmning uppges ha medfört ökad attraktivitet och att folk valt att bo kvar. I Stockholm anser motionären att kolonilotterna är alldeles för få. I stort sett alla borde kunna få en kolonilott. T.ex. kunde varje lägenhet vara sammankopplad med en kolonilott. Detta anses bli viktigt både i kampen mot segregation och i agenda 21-arbetet.

Margareta Olofsson föreslår att kommunstyrelsen uppdrar åt berörda nämnder att genomföra ett försök med kolonilotter i syfte att öka stabiliteten och attraktiviteten i de så kallade miljonprogramsområdena.

REMISSER

Skrivelsen remitterades för synpunkter till stadsledningskontoret (SLK), gatu- och fastighetsnämnden (GFN), stadsbyggnadsnämnden (SBN) samt till stadsdelsnämnderna i Skärholmen och Kista. SLK har även fått i uppgift att sammanställa remissvaren från nämnderna.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 januari 1999 har i huvudsak följande lydelse.

SLK anser att skrivelsen bör anses besvarad med vad som anförs i tjänsteutlåtandet.

SLK håller med om att kolonilotterna i Stockholm bygger på en gammal tradition som har betydande miljö- och grannskapsvärden samt utgör ett värdefullt komplement till boendet. Stadsdelsnämnderna har ansvaret för verksamheten medan markägarrollen ligger på GFN. GFN hänvisar i sitt remissvar till tidigare uppdrag att och pågående planeringsarbete för att åstadkomma nya kolonilottsområden.

SBN vill inte rekommendera någon storskalig satsning på kolonilotter med hänvisning till bristen på mark i söderort, men stöder tanken på försök i mindre skala med odlingar nära husen. I nordväst däremot är det god tillgång på mark medan efterfrågan är vikande och anstånden till bostadshusen är relativt långa. Skärholmens stadsdelsnämnd arbetar med att få fram fler koloni- och odlingslotter.

Med den redovisning som förebragts i ärendet och de åtgärder som vidtas och planeras med utgångspunkt från tidigare uppdrag torde inte erfordras några ytterligare initiativ. Det bör också observeras att ekonomiska ramar måste vara säkerställda innan fortsatt utbyggnad sker. GFN pekar på de mycket betydande kostnader som är förenade med kolonilottsområden. Odlingslotter är självfallet billigare och ger såväl naturupplevelse som erfarenhet av återvinning. Sociala grannskapskontakter genom odlingslotter stöder vidare den sociala strukturen inom bostadsområden.

Gatu- och fastighetsnämnden beslöt den 24 mars 1998 att besvara kommunstyrelsens remiss av motionen med gatu- och fastighetskontorets utlåtande.

Reservation anfördes av *Ann Mari Engel* (v), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Åke Askensten* (mp), bilaga 1.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 4 mars 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Gatu- och fastighetskontorets synpunkter

Koloni- och fritidsträdgårdar är i Stockholm sedan länge viktiga komplement till boendet. Verksamheten har betydelse både för kolonisterna, som särskilt i fråga om de stuglösa s.k. fritidsträdgårdslotterna kan ha bostaden nära lotten, och för allmänheten som berikande upplevelser i parkmiljöerna. Bostadsnära odling kan också, som även tas upp i föreliggande skrivelse, ge positiva sociala effekter

På stadens mark finns ett 80-tal koloniträdgårdsföreningar med ca 8 000 lotter varav knappt hälften med stugor och de övriga fritidsträdgårdar för odling. Staden upplåter marken med arrende till föreningar som i sin tur upplåter lotterna till medlemmarna. Från och med 1997 har ansvaret för stadens koloniträdgårdsverksamhet överförs från gatu- och fastighetsnämnden till stadsdelsnämnderna. Dessa svarar således numera för upplåtelse av mark till föreningarna samt för kontakterna med dessa. Markägarrollen ligger dock kvar på gatu- och fastighetsnämnden. Gatu- och fastighetskontoret ska även fortsättningsvis svara för och bekosta nyanläggande av koloniträdgårdsområden.

Det tar erfarenhetsmässigt 1 - 2 år att arbeta fram en detaljplan. Utöver plankostnaden på uppskattningsvis 150 000 kr tillkommer projektering och genomförande av gemensamma anläggningar som ledningar, hygienhus, vägar mm samt markarbeten till en uppskattad kostnad av ca 3 Mkr för ett tjugotal stuglotter. Gatu- och fastighetskontoret har i flera sammanhang även under senare år ställt sig positivt till att olika nya möjligheter till trädgårdsodling kommer till stånd i staden.

Gatu- och har tidigare framhållit att det kan vara fråga om olika slag av trädgårdar, i första hand på kvartersmark men även på av staden förvaltat allmän mark. Lägenhetsträdgårdar på befintliga flerbostadsfastigheter angavs i första hand vara en fråga som ankommer på de boende och respektive fastighetsinnehavare att ta upp till diskussion och enas om villkoren för. Vad gäller nya odlingslotter på den allmänna mark som förvaltas av gatu- och fastighetskontoret framhölls att sådana måste planeras i samråd med och gärna på initiativ av de lokalt förankrade stadsdelsnämnderna.

Gatu- och fastighetskontoret framhöll i tjänsteutlåtande 1996-10-25, som svar på skrivelse från Börje Vestlund (s) om nya områden för koloniträdgårdar, att det är stor konkurrens om mark för bostäder, arbetsplatser, parkeringsplatser, etablering, upplag mm och svårare att finna mark i innerstaden än i ytterstaden. Ofta är det park- och naturmark som föreslås.

Eftersom det löpande ansvaret för koloniverksamheten numera ligger på de lokalt verkssamma stadsdelsnämnderna har gatu- och fastighetskontoret inte längre någon fullständig kännedom om behovet av nya koloniområden. Det måste ankomma på stadsdelsnämnderna att hos gatu- och fastighetsnämnden anmäla eventuellt uppkommande behov för att det ska vara meningsfullt för gatu- och fastighetskontoret att vidta några planeringsåtgärder. Likväl förekommer alltså att kontoret själv väcker förslag om nya koloniområden.

Pågående planering för nya koloniträdgårdsområden

Arbete med lokalisering och planläggning av nya koloniträdgårdsområden pågår nu på flera platser i samarbete mellan bl.a. kontoret, berörda stadsdelsförvaltningar och stadsbyggnadskontoret. Inom kontoret pågår bl a markundersökning och detaljplanearbete för ett område med små kolonistugor på Årstafältet. Frågan om förtur för närboende i miljonprogramsbebyggelsen i Östberga och i Årsta, där efterfrågan är stor, diskuteras. För ett område i Bredäng har utredningsarbete för ett odlingsområde inletts under medverkan av ytterstadssatsningen.

Vad gäller västerort har efterfrågan på nya koloniträdgårdslotter i norra och södra Järva tidigare varit låg. Stadsdelsförvaltningarna har hittills inte aktualiserat något behov av nya friliggande lotter inom Spånga-Järva. Kontoret har dock inom ramen för ytterstadssatsningen utarbetat ett förslag till odlingslotter längs Tenstastråket i Tensta. Frågan om att överföra

gatumark till mark för koloniträdgårdsändamål avses bli föremål för planändring. Vidare diskuteras att för befintliga miljonprogramshus i Rinkeby längs Rinkebysvängen genom planändring överföra parkmark till fastigheterna för att möjliggöra trädgård och uteplats i anslutning till lägenheterna i bottenplanet.

Med hänsyn till tidigare fullmäktigeuppdrag till bl a stadsdelsnämnderna att stimulera och medverka till lägenhetssträdgårdar och odlingslotter inom respektive områden när intresse för detta finns, och det redan pågående planeringsarbetet för att åstadkomma nya koloniområden bl.a. vid miljonprogramsområden, ser kontoret ingen anledning att kommunstyrelsen ger ytterligare ett sådant uppdrag enligt Margareta Olofssons förslag. För övrigt torde endast fullmäktige vara behörig att ge ett eventuellt nytt sådant uppdrag åt berörda nämnder.

Stadsbyggnadsnämnden beslöt den 16 april 1998 att överlämna och återropa stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 mars 1997 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsbyggnadskontorets synpunkter

Tollgången på odlingsbar mark i nordvästra Stockholms miljonprogramsområden, d.v.s. Järvafältet mellan Kista och Tensta-Rinkeby är god. Med en lottstorlek på 50 kvm skulle uppskattningsvis 7500 nya lotter kunna ordnas. Det stora problemet är dock att efterfrågan saknas. Man kämpar idag med att behålla odlare i befintliga områden, varför man inte vill ha nyanläggningar. Det tycks alltså vara en fråga om att skapa opinion och intresse först.

I södra Stockholm är andelen tillgänglig grönmark som är odlingsbar liten i Skärholmen, bredäng, Vårby och Särta. Om man utnyttjar privat tomtmark kan högst 10-15 procent av lägenheterna få odlingslotter.

Med denna bakgrund kan kontoret inte rekommendera någon storskalig satsning på kolonilotter. Kontoret är däremot positivt till försök i mindre skala med odlingar nära husen t.ex. i Särta, Östberga och Tensta-Rinkeby. Detta kräver naturligtvis initiativ från stadsdelsnämnderna och fastighetsägare. Ytterstadssatsningen leder redan projekt med arbetsgrupper för odling på kvartermark i Särta och Bredäng. Kontoret förbereder program för bostadsnära odling i Östberga och är positiv till liknande försök på andra håll.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade den 2 april 1998 att som svar på remissen överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 4 mars 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tillsammans med Ytterstadssatsningen och GFK arbetar på att få fram flera kolonilotter i vårt område, främst i bredäng.

Till remissvaret bilades idéskisser på koloniträdgårdsområden i området.

Kista stadsdelsnämnd beslutade den 11 mars 1998 att som svar på remissen överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Kista stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 februari 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärens syn att kolonilotter ökar attraktionskraften och är ett positivt inslag i området. Kolonilotter bidrar till en ökad integration genom att det blir en naturlig mötesplats mellan olika kulturer som förenas i ett gemensamt intresse att bruka jorden.

Inom Kista stadsdelsnämndsområde finns det idag drygt 600 kolonilotter. Enligt uppgifter från kolonilottsföreningarna finns ett antal lediga kolonilotter. På södra Järva är antalet lediga lotter ännu större. Förvaltningen har erbjudit sig att genom medborgarkontoret i Kista centrum hjälpa till att marknadsföra kolonilotterna.

Ett alternativ till kolonilotter kan vara att boende anordnar gemensamma odlingar nära bostaden, t.ex. på sina gårdar. Detta kan bidra till att minska anonymiteten samt öka sammanhållningen och trivseln i bostadsområdet. Svenska Bostäder planerar att på försök genomföra sådana odlingar på några utvalda gårdar i Husby. Förvaltningen anser att dessa försök bör utvärderas innan beslut tas om ytterligare utbyggnad av kolonilotter.

När och om nya bostadsområden planeras bör det prövas att redan från början knyta odlingslotter till lägenheter åtminstone i bottenplan. Försök har visat att bara genom att de boende på bottenplanet har sina lotter utanför sina lägenheter, och härigenom vistas mer ute och träffar förbipasserande, ökar den sociala gemenskapen i hela huset.

RESERVATIONER M.M.

Gatu- och fastighetsnämnden

Reservation anfördes av Ann Mari Engel (v) enligt följande.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutar

- att som svar på remissen till KS överlämna kontorets tjänsteutlåtande
  - att för sin del tillstyrka förslaget om försök med kolonilotter i miljonprogramsområdena
  - att uppdra åt kontoret att inför nämnden redovisa resultatet av de sonderingar betr. Nya koloniträdgårdsområden som gjorts
  - att uppdra åt kontoret att ombesörja att de nya koloniträdgårdar som anläggs redan från början så långt som möjligt anpassas för människor med funktionsnedsättningar
  - att uppdra åt kontoret att medverka till att befintliga koloniträdgårdar görs tillgängliga för människor med funktionshinder
- samt att därutöver anför följande:

Koloniträdgårdar, odlingslotter, lägenhetsträdgårdar är varianter på samma tema. De höjer både boendekvalitet och livskvalitet, medverkar till förbättrad och förbilligad kosthållning och ger kreativ och meningsfull fritidssysselsättning och är positiva inslag i stadsdelen.

Förslaget från Margareta Olofsson (v) innebär försöksverksamhet i miljonprogramsområdena innebärande att alla som så önskar skall få tillgång till kolonilott, en möjlighet är att en kolonilott är kopplad till varje lägenhet. Förslaget är ett sätt att höja attraktiviteten i bostadsområdet, öka intresset för kvarboende och höja livskvaliteten.

Vi vill i detta sammanhang uppmärksamma en av KF nyligen positivt besvarad motion av Ann-Marie Strömberg (v) ang. handikappanpassning av koloniträdgårdar. Vid nyanläggning av koloniträdgårdar skall dessa redan från början så långt som möjligt anpassas för människor med funktionsnedsättningar. Även befintliga koloniträdgårdar bör göras tillgängliga i större utsträckning, både så att de blir tillgängliga för nya kolonister och så att nuvarande innehavare som drabbas av funktionsnedsättningar kan behålla sina kolonilotter. Kontoret har här ett samordningsansvar för att sprida information om vilka åtgärder som kan vidtas för att underlätta tillgängligheten.

Särskilt uttalande gjordes av Åke Askensten (mp), enligt följande.

Av tjänsteutlåtandet framgår att gatu- och fastighetskontoret engagerar sig med stort intresse för att skaffa fram nya kolonilotter. Det är bra. Men det är också viktigt att stadsdelsnämnderna, med sin kännedom om lokala förhållanden, engagerar sig i arbetet och kommer med förslag till platser för inrättande av kolonilotter.

Kolonilotter till de boende i miljonprogramsområden för att uppnå attraktivare bostadsområden

Skrivelse (17/2 1997) av Margareta Olofsson (v)

Genomströmningen i Stockholms miljonprogramsområde är stor. Detta upplevs som ett problem eftersom ett bostadsområde på detta sätt oftast inte blir stabilt och tryggt. Det finns flera sätt att göra bostadsområden mer attraktiva. Många olika faktorer spelar roll och alla åtgärder måste tas vid för att bekämpa ett Stockholm som är segregerat. Stockholm stad arbetar aktivt för att motverka segregationen på flera olika sätt.

I Danmark har försök med kolonilotter till de boende i områden med smycket genomströmning medfört mycket goda resultat. Områden har blivit attraktivare och att folk valt att stanna kvar och bo vidare i dessa områden. Kolonilottsförsöken har genomförts tillsammans med ett gediget agenda 21-arbete. Kolonilotterna har gett de olika bostadsområdena en kontinuitet och en glädje i att bry sig om sitt bostadsområde.

I Stockholm har vi en fin gammal tradition av kolonilottsodling. Tyvärr är kolonilotterna är alldeles för få. Jag anser att ett försök i stor skala med kolonilotter erbjuds till de boende i våra miljonprogramsområden. I stort sett alla som vill ska kunna få en kolonilott. T.ex. kan varje lägenhet vara sammankopplad med en kolonilott. Detta kan bli viktigt instrument inte bara i kampen mot segregation utan också en naturlig inslag i agenda 21-arbetet.

Med hänvisning till ovanstående föreslår jag kommunstyrelsen besluta

att uppdrar åt berörda nämnder att genomföra ett försök med kolonilotter i syfte att öka stabiliteten och attraktiviteten i de så kallade miljonprogramsområdena.

Margareta Olofsson (v)

Miljö- barn och ungdomsborgarråd